

Μάθημα 36ο

Ἡ δημιουργία τῆς γυναίκας (Β')

Καὶ ἐπέβαλεν ὁ Θεὸς ἑκστασιν ἐπὶ τὸν Ἀδάμ, καὶ ὑπνωσε. καὶ ἔλαβε μίαν τῶν πλευρῶν αὐτοῦ καὶ ἀνεπλήρωσε σάρκα ἀντ' αὐτῆς. καὶ ᾠκοδόμησεν ὁ Θεὸς τὴν πλευράν, ἣν ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ, εἰς γυναῖκα καὶ ἦγαγεν αὐτὴν πρὸς τὸν Ἀδάμ.»¹

Παρατηροῦμε, παιδιά, ὅτι ἀφοῦ ὁ Ἀδάμ συνειδητοποίησε τὴν μοναδικότητά του μέσα στὸν Παράδεισο, ὅτι ἀνάμεσα στὰ ζῶα πού τοῦ ἔφερε ὁ Θεός γιὰ νά τὰ ὀνοματίσει δέν ὑπῆρχε κάποιο πού νά τοῦ μοιάζει, τότε γεννήθηκε σ' αὐτόν τό αἶσθημα τῆς μοναξιᾶς, ἀλλά καί ἡ ἀνάγκη καί ἡ ἐπιθυμία μιᾶς κοινωνίας. Μέ ποιόν θά ἔκανε συντροφιά; Ἦταν τελείως μόνος του.

Ἔρχεται λοιπὸν τώρα κατὰ τρόπο ψυχολογημένο ὁ Θεός νά δώσει στὸν Ἀδάμ ὅ,τι αἰσθανόταν πῶς τοῦ ἔλειπε, δηλαδή μία συντροφιά. Καί ἐν προκειμένῳ, ἡ συντροφιά πού ὁ Θεός ἐτοιμάζει γιὰ τὸν Ἀδάμ δέν εἶναι παρὰ ἡ δημιουργία τῆς Εὔας.

Βέβαια, ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ ἔπρεπε νά δημιουργή-

1. Γέν. 2, 21-22.

σει τήν Εὐά κατά τρόπο πού νά εἶναι συγγενής μέ τόν Ἀδάμ· δηλαδή ἔπρεπε ἡ γυναῖκα νά προέλθει ἀπό τόν Ἀδάμ, νά βγεῖ ἀπό τόν Ἀδάμ. Δέν θά ἦταν δυνατόν ποτέ νά δημιουργηθεῖ μία ὑπαρξη πού νά μήν ἔχει συγγένεια μέ τόν Ἀδάμ, ὁ ὁποῖος θά ἤθελε νά ἔχει πλάι του κάποιον πού νά εἶναι ἴδιος μ' αὐτόν. Γι' αὐτόν τόν λόγο ὁ Θεός, μέσα στή σοφία Του, δημιουργεῖ τήν Εὐά μέ τόν τρόπο πού μᾶς διηγεῖται ἐδῶ ἡ Ἀγία Γραφή.

Ἄς δοῦμε λοιπόν πῶς ἔγινε.

Λέει τό κείμενο πού διαβάσαμε στήν ἀρχή ὅτι «ἐπέβαλεν ὁ Θεός ἔκστασιν ἐπὶ τόν Ἀδάμ, καὶ ὑπνωσε», τοῦ προκάλεσε ἔκσταση, κι ὁ Ἀδάμ κοιμήθηκε βαθειά· «καὶ ἔλαβε μίαν τῶν πλευρῶν αὐτοῦ καὶ ἀναπλήρωσε σάρκα ἀντ' αὐτῆς», καί πῆρε μία ἀπό τίς πλευρές του, καί τό μέρος ἐκεῖνο τό ἀναπλήρωσε, τό γέμισε μέ σάρκα· «καὶ ὠκοδόμησεν ὁ Θεός τήν πλευράν, ἣν ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ, εἰς γυναῖκα καὶ ἠγάγεν αὐτήν πρὸς τόν Ἀδάμ», καί μετέπλασε ὁ Θεός αὐτήν τήν πλευρά πού πῆρε ἀπό τόν Ἀδάμ σέ γυναῖκα καί τήν ὁδήγησε πρὸς τόν Ἀδάμ.

Θά ἔπρεπε, ὅπως σᾶς εἶπα, ἡ γυναῖκα νά βγεῖ ἀπό τόν Ἀδάμ, ὅπως μᾶς τό λέει ἐδῶ. Ἀλλά πῶς θά ἔβγαινε ἀπό τόν Ἀδάμ αὐτό τό καινούργιο δημιούργημα; Δέν θά τοῦ δημιουργοῦσε πόνο; Ἀναμφισβήτητα, ναί.

Ἐάν λοιπόν ἔβγαινε ἀπό τόν Ἀδάμ ἡ Εὐά προκαλώντας του πόνο, τότε αὐτός, ὅταν θά τήν ἔβλεπε, θά μισοῦσε αὐτό τό δημιούργημα ἐξαιτίας τοῦ πόνου πού ἔνιωσε. Ἐάν πάλι ὁ Θεός ἔβγαζε τήν Εὐά ἀπό τόν Ἀδάμ ἀνώδυνα, χωρίς αὐτός νά πονέσει, χωρίς νά κατα-

λάβει, τότε θά τοῦ δημιουργεῖτο τό αἶσθημα ὅτι ἡ Εὐὰ δέν προέρχεται ἀπό τόν ἴδιο, ἀλλά ὅτι βγῆκε κατὰ φαντασίαν ἀπ' αὐτόν· δηλαδή ὁ Ἀδάμ δέν θά εἶχε τήν αἶσθησις ὅτι εἶναι ἀπό τόν ἑαυτό του αὐτή ἡ καινούργια ὑπαρξη. Ἐπρεπε λοιπόν οὔτε τό ἕνα νά συμβεῖ οὔτε τό ἄλλο, οὔτε τό ἀνώδυνο οὔτε τό ἐπώδυνο· ἔπρεπε νά γίνεи κάτι διαφορετικό· καί γι' αὐτό ὁ Θεός προκάλεσε στόν Ἀδάμ ἔκστασι.²

Τί εἶναι ὁμως αὐτή ἡ ἔκστασις; Εἶναι μία κατάστασις ὕπνου· ἀλλά κατὰ τήν διάρκεια αὐτοῦ τοῦ ὕπνου ὁ Ἀδάμ φαίνεται ὅτι εἶχε κάποια συνείδησις τοῦ ἑαυτοῦ του, ἡ τουλάχιστον συνείδησις τοῦ τί γινόταν γύρω του. Κι αὐτό εἶναι πάρα πολύ σπουδαῖο, τό ὅτι διατηροῦσε μιά αὐτοσυνειδησία· διότι ὅταν εἶδε τήν Εὐὰ, ὅπως θά δοῦμε στή συνέχεια, εἶπε: *αὐτή εἶναι ἀπό τά ὁσᾶ μου καί ἀπό τήν σάρκα μου*.

Βεβαίως σᾶς ἔλεγα ὅτι ὁ Ἀδάμ εἶναι προφήτης.³ Ἐδῶ ὁμως δέν προφητεύει μόνον ἀπλῶς, ἀλλά φαίνεται ὅτι ἔχει καί μία αἶσθησις τῶν ὅσων τοῦ συνέβησαν. Ὁ Ἀδάμ δέν εἶχε τήν ἐμπειρία ἐκείνη πού μποροῦμε νά ἔχουμε σήμερα ἐμεῖς, νά ξέρουμε δηλαδή ὅτι ἕνας ἄνθρωπος κατάγεται ἀπό μᾶς.

Ἐχουμε ἕνα μωρό, μιά μάνα ἔχει ἕνα μωρό, ἕνα νήπιο, τό γέννησε. Ὅταν μιά μάνα γεννάει ἕνα μωρό, ξέρεи ἀπό ποῦ καί πῶς ἔρχεται. Τότε ὁμως δέν ὑπῆρχε

2. «Ανάγκη δὲ ἦν ἡ ἀνωδύνως ἀφαιρουμένης τῆς πλευρᾶς φαντασίαν αὐτόν τὸ πρᾶγμα νομίζειν ἢ μετ' ὀδύνης λαμβανομένης ἀπεχθῶς ἔχειν πρὸς τὸ γινόμενον. Διὰ τοῦτο ἔκστασιν αὐτῷ ἐπέβαλε.» (Ἀδελος). Βλ. Ἀρχιμ. Ἰωήλ Γιαννακοπούλου, *Ἡ Γένεσις*, ἔκδ. Βασ. Ρηγοπούλου, Θεσσαλονίκη 1976, σ. 53.

3. Βλ. *Μάθημα 33ο*, σσ. 201-202.

καμμία έμπειρία στά θέματα αυτά, καμμία γνώση. Έξ άλλου ή δημιουργία τής Εΰας δέν ήταν όπως ακριβώς γεννιέται ένα παιδί· ήταν ιδιότυπη δημιουργία.

Έτσι λοιπόν δέν μειώνει τήν προφητικότητα του Άδάμ τό γεγονός ότι μπορούσε νά έχει μία κάποια συνείδηση, νά έχει μία συναίσθηση γιά τό τί γίνεται γύρω του, δηλαδή ότι τελικά αφαιρέθηκε ένα μέρος άπό τόν έαυτό του, άπό τήν ύπαρξή του, γιά νά δημιουργηθεί μία καινούργια ύπαρξη.

Όστόσο, αυτό τό έγχείρημα του Θεού θά μπορούσαμε νά πούμε ότι ήταν ή πρώτη έγχείριση πού έγινε στόν άνθρωπο, γιατί έγινε ακριβώς μία έγχείριση. Λέει τό ιερό κείμενο: *«και έλαβε μίαν των πλευρών αυτου και ανεπλήρωσε σάρκα αντ' αυτής»*.

Δηλαδή είναι ένα άληθινό θαΰμα ή δημιουργία τής γυναίκας καί ένα μυστήριο ανεξήγητο, ανερμηνευτο, τό πώς ακριβώς δημιουργήθηκε ή Εΰα άπό τόν Άδάμ!

Σημειώστε ότι ό Θεός πήρε ένα μέρος άπό ένα άνθρωπο σωμα όπως κι έμεϊς σήμερα θά τό παίρναμε έγχειρητικά· αλλά πώς άπό αυτό έγινε άνθρωπος; Μυστήριο!

Καί τό σημαντικότερο άπ' όλα είναι τό έξης· ότι αυτό πού πήρε ό Θεός άπό τόν Άδάμ δέν ήταν άπλώς μία υπόθεση ενός τεμαχίου σάρκας, διότι ή Εΰα είχε καί ψυχή. Ξέρουμε ότι ή ψυχή είναι διάχυτη στό σωμα. Καί μάλιστα, κατά τόν μέγα Άθανάσιο, δέν περιέχει τό σωμα τήν ψυχή, αλλά ή ψυχή περιέχει τό σωμα. Δηλαδή δέν είναι τό σκεΰος τής ψυχής τό σωμα, αλλά τό σκεΰος του σώματος είναι ή ψυχή. Πώς λοιπόν αυτό τό μέρος του ανθρώπινου σώματος του Άδάμ μπορούσε

νά ἔχει ψυχὴ τέλεια καὶ πλήρη;⁴

Βέβαια, δέν εἶναι μικρότερο θαῦμα ἡ δημιουργία τοῦ κάθε ἀνθρώπου. Πάρτε, γιά παράδειγμα, ἕναν ἄνθρωπο σήμερα. Πῶς αὐτός μπορεῖ νά ἔχει αὐτοτέλεια, ἀφοῦ πῆρε σάρκα ἀπό τή μάνα του καί τόν πατέρα του; Πῶς μπορεῖ νά ἔχει ψυχὴ αὐτοτελή καὶ πλήρη προσωπικότητα, ἐνῶ ἀπό τούς γονεῖς του δέν ἀφαιρέθηκε τίποτε, καί προπαντός ἀπό τήν ψυχὴ τους; Εἶναι πραγματικά ἕνα βαθύ μυστήριο, ἕνα θαῦμα!

Θαῦμα εἶναι, παιδιά, ἡ δημιουργία τοῦ Ἀδάμ ἀπό τό χῶμα. Θαῦμα εἶναι ἡ δημιουργία τῆς Εὕας ἀπό τόν Ἀδάμ. Θαῦμα εἶναι καί ἡ δημιουργία τοῦ Κάιν, ὅταν πιά αὐτοί οἱ δύο θά ἀποτελέσουν τή συζυγία γιά νά δημιουργηθεῖ ὁ Κάιν, τό πρῶτο τους παιδί. Εἶναι θαῦμα. Ἔχουμε τρεῖς ἀνθρώπους, μέ τρεῖς διαφορετικές δημιουργικές πράξεις.

Ἀλλά ἔχουμε καί μία τέταρτη δημιουργική πράξη· εἶναι ἡ γέννηση τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Διότι ὁ Ἰησοῦς Χριστός γεννήθηκε ἐκ τῆς παρθένου Μαρίας, καί συνεπῶς δέν μοιάζει ἡ γέννησή Του μέ τίς γεννήσεις τῶν ἄλλων ἀνθρώπων.

4. Τό ἴδιο λέει καί ὁ ἅγ. Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς: «ἡ μέντοι ψυχὴ συνέχουσα τὸ σῶμα, ᾧ καὶ ἐκτίσθη, πανταχοῦ τοῦ σώματός ἐστιν, οὐχ ὡς ἐν τόπῳ, οὐδ' ὡς περιεχομένη, ἀλλ' ὡς συνέχουσα καὶ περιέχουσα καὶ ζωοποιοῦσα τοῦτο, κατ' εἰκόνα καὶ τοῦτ' ἔχουσα Θεοῦ» (Κεφάλαια φυσικά..., Φιλοκαλία, ἐκδ. Ἀστήρ, 1961, τ. Δ', ξά', σ. 156), ὅπως καί ὁ ἅγ. Γρηγόριος Νύσσης: «...οὐχὶ μέρος τι τῶν ἐν ἡμῖν ὁ νοῦς (ἡ ψυχὴ) περιέχεται, ἀλλ' ἐπίσης ἐν πᾶσι καὶ διὰ πάντων ἐστίν· οὔτε ἔξωθεν περιλαμβάνων οὔτ' ἐνδοθεν κρατούμενος, ἀλλὰ κατὰ τινα τρόπον ἀμήχανόν τε καὶ ἀκατανόητον ἐγγίζων ὁ νοῦς τῇ φύσει ... οὔτε ἐντὸς οὔσα, οὔτε γὰρ ἐγκρατεῖται σώματι τὸ ἀσώματον...» (PG 44, 177BC).

Ἐδῶ θά λέγαμε ὅτι ὅπως ἀκριβῶς ὁ Ἀδάμ, μέ τήν ἐπέμβαση τοῦ Θεοῦ, δημιουργήθηκε ἀπό τήν παρθένο γῆ –καί λέγεται παρθένος γιατί δέν εἶχε δώσει ἀκόμη καρπούς– κατά τόν ἴδιο τρόπο ὁ νέος Ἀδάμ, ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ἐκεῖνος πού θά διόρθωνε τόν παλαιό Ἀδάμ στήν πώση του καί θά τοῦ χάριζε πάλι τόν Παράδεισο, γεννιέται ἀπό τήν παρθένο Μαρία. Δηλαδή ἡ γέννηση τοῦ παλαιοῦ Ἀδάμ ἔχει μιά ἀντιστοιχία μέ τή γέννηση τοῦ νέου Ἀδάμ.⁵

Συνεπῶς ἔχουμε τέσσερα ἤδη δημιουργίας. Ὅταν ὁ ἄγγελος ἐπισκέφθηκε τή Θεοτόκο, κι ἐκεῖνη ρώτησε «πῶς ἔσται μοι τοῦτο, ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσκω;», ἐκεῖνος τῆς εἶπε: «Πνεῦμα Ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ καί δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι»⁶. Δηλαδή θά συλλαβεις καί θά γεννήσεις μέ ἀνθρώπινη φύση τόν Υἱό τοῦ Θεοῦ, ὁ Ὅποιος προϋπάρχει, εἶναι ὁ προαιώνιος Θεός. Ἀλλά αὐτή τήν ἀνθρώπινη φύση, στήν πληρότητά της, καί ὡς σῶμα καί ὡς ψυχή, θά τήν προσλάβει ἀπό σένα μέ τήν ἐπισκίαση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Μυστήριο!...

Πραγματικά, βαθιά μυστήρια εἶναι ὅλα αὐτά!

5. Ἐπ' αὐτοῦ λέει ὁ ἅγιος Εἰρηναῖος Λουγδούνου: «Εἰ τοίνυν ὁ πρῶτος Ἀδάμ ἔσχε πατέρα ἄνθρωπον, καί ἐξ ἀνδρὸς σπέρματος ἐγεννήθη, εἰκὸς ἦν καὶ τὸν δεύτερον Ἀδάμ λέγειν αὐτοὺς ἐξ Ἰωσήφ γεγεννηθῆναι. Εἰ δὲ ἐκεῖνος ἐκ γῆς ἐλήφθη, πλάστης δὲ αὐτοῦ ὁ Θεός, ἔδει καὶ τὸν ἀνακεφαλαιούμενον εἰς αὐτὸν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πεπλασμένον ἄνθρωπον τὴν αὐτὴν ἐκείνῳ τῆς γεννήσεως ἔχειν ὁμοιότητα. Εἰς τί οὖν πάλιν οὐκ ἔλαβε χοῦν ὁ Θεός, ἀλλ' ἐκ Μαρίας ἐνήργησε τὴν πλάσιν γενέσθαι; Ἵνα μὴ ἄλλη πλάσις γένηται μηδὲ ἄλλο τὸ σφζόμενον ἢ, ἀλλ' αὐτὸς ἐκεῖνος ἀνακεφαλαιωθῇ, τηρουμένης τῆς ὁμοιότητος.» (C.H. III, 21, 9-10).

6. Λουκᾶ 1, 34-35.

Καί συνεχίζει καί λέει ἐδῶ: «καὶ ᾠκοδόμησεν ὁ Θεὸς τὴν πλευράν, ἣν ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ, εἰς γυναῖκα καὶ ἦγαγεν αὐτὴν πρὸς τὸν Ἀδάμ»⁷.

Μᾶς καταπλήσσει ἡ διαδικασία μέ τὴν ὁποία ὁ Θεὸς δημιουργεῖ τὴν Εὔα. Πρῶτα ὑπνώνει τὸν Ἀδάμ. Μετὰ ἀφαιρεῖ μία τοῦ πλευρά, καί τό μέρος ἐκείνο ἀπό τό ὁποῖο πῆρε τὴν πλευρά τό ἀναπληρώνει μέ σάρκα. Ἐκείνη τὴν πλευρά πού πῆρε ὁ Θεὸς τὴν οἰκοδομεῖ, τὴν φτιάχνει, τὴν ἀναμορφώνει, ὡς μιὰ πρώτη ὕλη δηλαδή, ἀλλά ὄχι ἀπό τὴ γῆ. Ὡς πρὸς τὴ γῆ ἔμμεσα, ὡς πρὸς τὸν Ἀδάμ ὅμως ἄμεσα. Μέ αὐτὴν τὴν ὕλη οἰκοδομεῖ τὴν γυναῖκα.

Αὐτὴ ἡ διαδικασία μᾶς ἐκπλήσσει, πραγματικά, καί θά εἶχε πολλὰ νά μᾶς πεῖ, μά πάρα πολλὰ.

Ὡστόσο, ἅς δοῦμε τί σημαίνει αὐτὴ ἡ πράξη πού ἔκανε ὁ Θεός, πού πῆρε ἓνα μέρος ἀπὸ τὸν Ἀδάμ γιὰ νά δημιουργήσει τὴν Εὔα.

Πρῶτα-πρῶτα, αὐτό φανερώνει τὸν στενὸ σύνδεσμο πού θά ἔχουν αὐτοί οἱ δυὸ ἄνθρωποι, ὁ ἄνδρας καί ἡ γυναῖκα, ὁ Ἀδάμ καί ἡ Εὔα.

Πόσο στενός μπορεῖ νά εἶναι αὐτός ὁ σύνδεσμος;

Τόσο, ὥστε νά θεωροῦνται καί νά εἶναι ὁμοούσιοι, δηλαδή νά εἶναι μιὰ ἡ οὐσία τους.

Ἐδῶ εἶναι τό καταπληκτικό· τό γιατί ὁ Θεὸς δημιουργεῖ μέ αὐτό τὸν τρόπο τὴν Εὔα, καί δέν τὴν ἔκανε ὅπως ἔκανε τὸν Ἀδάμ· νά πάρει πάλι χῶμα ἀπὸ τὴ γῆ δηλαδή, νά φυσήσει καί νά τῆς δώσει πνοή ζωῆς. Ὅχι· τό ἔκανε αὐτό γιὰ νά εἶναι ὁμοούσιοι ὁ ἄνδρας μέ τὴ γυναῖκα.

Θά μοῦ πεῖτε: Δέν θά ἦσαν ὁμοούσιοι μέσω τῶν στοιχείων τῆς φύσεως τῆς γῆς, τῶν στοιχείων πού ἀποτελεῖται ἡ ὑπαρξή μας;

Ναί, ἀλλά ἀπό τά στοιχεῖα αὐτά ἔκανε καί τά ζῶα ὁ Θεός. Καί ἄν ἔπαιρνε ἀπό τή φύση, δέν θά μπορούσαμε νά ποῦμε ὅτι εἶναι ἅμεσα ὁμοούσιος ἡ γυναίκα μέ τόν ἄνδρα. Ἐνῶ τώρα, παίρνοντας ἀπό τήν ἴδια τή ζῶσα ὕλη τοῦ ἄνδρα, ἀπό τή ζῶσα ὑπαρξή του, καθιστᾷ τή γυναίκα ὁμοούσιο μέ τόν ἄνδρα.

Τί θά πεῖ ὁμοούσιος;

Ἐδῶ ἀμέσως βλέπουμε μία εἰκόνα· τήν εἰκόνα τοῦ ὁμοουσίου τοῦ Θεοῦ.

Ὅπως ξέρετε, τό δόγμα τῆς Ἁγίας Τριάδος εἶναι ὅτι τά τρία πρόσωπα ἔχουν μία οὐσία.

Καί ἐδῶ ἡ γυναίκα μέ τόν Ἀδάμ ἀποτελοῦν μία οὐσία. Λίγο ἀργότερα θά κάνουν τόν Κάιν, καί θά πεῖ ὁ Ἀδάμ ὅτι ὁ Κάιν εἶναι κατὰ τήν ἰδέα του, δηλαδή ὅ,τι εἶναι ἐκεῖνος εἶναι καί ὁ Κάιν.⁸ Ἡ Εὐα θά πεῖ: «ἐκτετήσαμην ἄνθρωπον διὰ τοῦ Θεοῦ»⁹, ἀπέκτησα ἄνθρωπο μέ τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ. Ὁ Κάιν, τό πρῶτο παιδί, πού θά γεννηθεῖ ἀργότερα μέ τόν τρίτο δημιουργικό τρόπο, θά εἶναι ὁμοούσιος καί μέ τόν πατέρα του καί μέ τή μητέρα του.

Ἐδῶ λοιπόν ἔχουμε τήν εἰκόνα τῆς Ἁγίας Τριάδος. Εἰκόνα. Δηλαδή ἔχουμε μία οὐσία, τρία πρόσωπα. Βεβαίως οἱ ἄνθρωποι θά γίνονταν πολλοί· ἀλλά δέν ἔχει σημασία αὐτό· σημασία ἔχει τοῦτο, ὅτι ἔχουμε τό πολυπρόσωπον καί τό ὁμοούσιον. Καί στήν Ἁγία Τρι-

8. Βλ. Γέν. 5, 3.

9. Γέν. 4, 1.

άδα έχουμε τό πολυπρόσωπον, δηλαδή τά τρία πρόσωπα, καί τό ὁμοούσιον, τή μία οὐσία.

Ἄν μπορούσαμε νά συνειδητοποιήσουμε τί θά πεῖ ὅτι ἐγώ εἶμαι ὁμοούσιος, ἐγώ πού σᾶς μιλάω αὐτήν τή στιγμή, ὅτι εἶμαι ὁμοούσιος μ' ἐσᾶς καί μέ ὅλο τό ἀνθρώπινο γένος, μέ ὅσους ὑπῆρξαν πάνω στή γῆ, ὅσους ὑπάρχουν καί ὅσους θά ὑπάρξουν, αὐτό θά ἔπρεπε νά μᾶς γεμίσει μέ ἕναν ἐνθουσιασμό, ἀπό μία σκέψη βαθεία, θά ἔπρεπε ἀκόμη νά μᾶς κάνει νά ἀλλάξουμε καί στάση ἀπέναντι στούς ἀνθρώπους.

Θά σᾶς πῶ ἕνα παράδειγμα· καθαρά τῆς ἐμπειρίας μου παράδειγμα. Βέβαια, τό ἔχω πεῖ πολλές φορές· ἀλλά ἐπειδή μέ ἔχει ἐντυπωσιάσει, θά σᾶς τό πῶ κι ἐσᾶς· ἴσως νά σᾶς τό ἔχω πεῖ καί παλαιότερα.

Ὅπως ξέρετε, σήμερα βλέπουμε τόν ἄλλον ἀνθρώπο σάν νά εἶναι ξένος. Δηλαδή σάν νά μήν εἶναι δικός μας ἀνθρώπος· νά εἶναι ἄλλος ἀνθρώπος, δέν ξέρουμε, δέν μᾶς ἐνδιαφέρει. Τοῦ κλείνουμε τήν πόρτα, δέν τοῦ μιλάμε, μαλώνουμε μαζί του, τσακωνόμαστε, τοῦ παίρνουμε τά χρήματα, τήν περιουσία του, τόν ἀδικοῦμε. Αὐτό εἶναι κάτι πού ὑπάρχει βέβαια στούς ἀνθρώπους, δυστυχῶς ὑπάρχει. Ὅταν ὅμως κάποτε ἀνακαλύψουμε ὅτι ὁ ἄλλος ἀνθρώπος εἶναι κάτι ἄλλο καί δέν εἶναι αὐτό πού νομίζαμε μέχρι τώρα, τότε θ' ἀλλάξουμε στάση.

Μιά μέρα λοιπόν ἦμουν στό λεωφορεῖο καί καθόμουν σέ μιά θέση. Κάποια στιγμή συνειδητοποίησα ὅτι αὐτός πού καθόταν μπροστά μου εἶχε –μή γελάσετε– εἶχε αὐτιά ὅπως εἶχα καί ἐγώ!... γιατί ἦταν γυρισμένο δηλαδή τό κεφάλι του, καί τά αὐτιά του ἔβλεπα. Εἶχε αὐτιά σάν τά δικά μου! Ξέρετε πόσο συγκλονίστηκα;

Ἐκείνη τή στιγμή ἔκανα μιά ἀπό τίς πιό μεγάλες ἀνακαλύψεις στή ζωή μου. Ποιά ἦταν ἡ ἀνακάλυψή μου; ὅτι αὐτός πού εἶναι μπροστά μου εἶναι ὅ,τι εἶμαι καί ἐγώ! Τρόμαξα· πώ-πώ, λέω!...

Ὡστε λοιπόν ὅλοι μας ἔχουμε τήν ἴδια οὐσία! Ναί, εἶναι θέμα ἀνακαλύψεως.

Ἐγώ τώρα σᾶς τό εἶπα αὐτό· δέν εἶναι ὅμως ἀρκετό πού τό ἀκούσατε. Μέ τό νά σᾶς τό πῶ, εἶναι ἀπλῶς ἓνας τρόπος, ἓνα κλειδί γιά νά ἀνοίξετε μιά πόρτα. Ὅπως ἀκριβῶς καί ὅταν διαβάζουμε τήν Ἁγία Γραφή, δέν θά μάθουμε τίς ἀλήθειες τῆς Ἁγίας Γραφῆς μόνο ἐάν διαβάζουμε. Τό διάβασμα εἶναι ἓνα κλειδί, εἶναι ἓνα ἄνοιγμα. Πῶς θά κατακτήσουμε ἐκεῖνα τά ὁποῖα γνωρίσαμε, ἀφοῦ πήραμε τό κλειδί; Μέ τήν προσωπική μας ἐμπειρία, μέ τήν προσωπική μας ἀνακάλυψη.

Ὅπως τό μικρό παιδί, μετά ἀπό τά πέντε-ἕξι του χρόνια, ἀρχίζει ν' ἀνακαλύπτει τό σῶμα του (ἔτσι μᾶς λέει ἡ Ψυχολογία) καί ἀρχίζει νά τό παρατηρεῖ καί νά τό περιεργάζεται. Ὅταν γίνεи δώδεκα-δεκατριῶν χρονῶν, ἀρχίζει νά ἀνακαλύπτει τό ἐγώ του, δηλαδή τήν ψυχή του. Αὐτό εἶναι μιά ἐμπειρία. Δέν θά ποῦμε στό παιδί *κάθησε νά διαβάσεις ν' ἀνακαλύψεις τό σῶμα σου ἢ κάθησε νά διαβάσεις ν' ἀνακαλύψεις τήν ψυχή σου*· εἶναι μιά ἐμπειρία. Ἀρχίζει δηλαδή ὁ ἄνθρωπος νά ἀνακαλύπτει κάτι. Αὐτό τό *κάτι* εἶναι πάρα πολύ σπουδαῖο.

Ἔτσι, ἂν κάποτε ἀνακαλύψουμε ὅτι ἐγώ ὁ ἄνθρωπος εἶμαι ὁμοούσιος μέ τούς ἄλλους ἀνθρώπους, αὐτό, παιδιά, αὐτόματα θά ἀλλάξει τή στάση μας ἀπέναντι στοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. Τότε, ἂν μοῦ ἐπιτρέψετε νά

σᾶς πῶ, θά καταλάβουμε καλύτερα τήν παραβολή τοῦ καλοῦ Σαμαρείτου.¹⁰ Πολύ καλύτερα. Τότε, ἂν εἶμαι γιατρός στό νοσοκομεῖο, ἂν εἶμαι νοσοκόμος, –ὅπως κάποιες ἀπό σᾶς μπορεῖ ἐνδεχομένως νά γίνετε ἀδελφές νοσοκόμες– ξέρετε πῶς θά βλέπουμε τόν ἀσθενή μας; Ἀλλιώτικα. Πολύ ἀλλιώτικα! Θά ἔλεγα, θά συγκλονιζόμαστε!... Μπορεῖ βέβαια ὁ ἄλλος ἄνθρωπος νά μᾶς κουράζει· ἀλλά θά τόν βλέπουμε πολύ διαφορετικά.

Θυμᾶμαι μιά εἰκόνα πού ἓνα παιδί σηκώνει στήν πλάτη του ἓνα ἄλλο παιδί, καί λέει: *Εἶναι βαρὺς· ἀλλά εἶναι ἀδερφός μου!* Εἶναι πολύ ὠραῖο αὐτό. Μπορεῖ ὁ ἄλλος νά εἶναι βαρὺς, μέ τίς ἰδιοτροπίες του, γιατί ἔχει πρόσωπο. Εἴμαστε ὁμοσούσιοι, ἀλλά ταυτόχρονα εἶναι πρόσωπο, εἶναι ἓνας κλειστός κόσμος, δηλαδή κάτι διαφορετικό ἀπό μένα ὡς πρόσωπο. Ὅμως θά τόν ἀνεχθῶ, θά τόν ἀγαπήσω, γιατί, ὅπως σᾶς ἐξήγησα, εἶναι τῆς ἴδιας οὐσίας μ' ἐμένα.

Ἄν μέ ρωτούσατε τί σημαίνει *ἐνανθρώπηση*, πού γιορτάζουμε αὐτές τίς μέρες, τί σημαίνει *Χριστούγεννα*, θά σᾶς ἀπαντοῦσα: ἡ οὐσία τοῦ Θεοῦ ἡ ἀναφής, ἡ ἀπιαστη, ἡ ἀκατανόητη, ἡ οὐσία τοῦ Θεοῦ ἡ ἐντελῶς ἄγνωστη, ὅχι μόνο στοὺς ἀνθρώπους, ἀλλά καί στοὺς ἀγγέλους, καί ὅχι μόνο τώρα, ἀλλά πάντοτε, καί στοὺς αἰῶνες θά εἶναι πάντα ἄγνωστη, αὐτή ἡ οὐσία τοῦ Θεοῦ θέλησε νά πλησιάσει πῶς κοντά τῇ δημιουργίᾳ, τῇ δικῇ Τῆς δημιουργίᾳ, ὁ Θεός θέλησε νά πλησιάσει τοὺς ἀνθρώπους. Καί τί ἔκανε; Πῆρε τήν ἀνθρώπινη οὐσία!... Αὐτό σημαίνει *ἐνανθρώπηση*, αὐτό σημαίνει

10. Βλ. Λουκᾶ 10, 25-37.

Χριστούγεννα: ὁ Θεός πῆρε τή δική μας οὐσία!

Λέει μιὰ φράση ὁ ἀπόστολος Παῦλος, στήν *Πρός Ἑβραίους* ἐπιστολή: «ἔμαθεν ἀφ' ὧν ἔπαθε»¹¹. Τί ἔμαθε; Αὐτό πού εἶναι ἡ ἀνθρώπινη φύση. Ἀπό ποῦ τό ἔμαθε; Ἀπ' ὅ,τι ἔπαθε. Πείνασε· δίψασε· πόνεσε, γιατί σταυρώθηκε κιόλας ὁ Χριστός.

Προσέξτε αὐτό τό σημεῖο. Ὁ Θεός ἔχει τή γνώση τῶν δημιουργημάτων Του, ἀλλά ἡ γνώση αὐτή δέν εἶναι ἐμπειρική· εἶναι ψιλή. Ἀπό τή στιγμή πού ὁ Θεός γίνεται ἄνθρωπος, ἀποκτάει καί τήν ἐμπειρία τῆς ἀνθρώπινης φύσεως. Αὐτό εἶναι τό καταπληκτικό, αὐτό λέγεται *Χριστούγεννα*. Αὐτά εἶναι τά Χριστούγεννα! εἶναι μεγάλο πρᾶγμα.

Ὁ Θεός λοιπόν ἔκανε τόν Ἀδάμ, ἔκανε καί τήν Εὔα νά εἶναι ὁμοούσια μέ τόν Ἀδάμ.

Ἕνας δεύτερος λόγος πού ὁ Θεός παίρνει ἀπό τόν Ἀδάμ καί δημιουργεῖ τήν Εὔα εἶναι γιά νά σταθοῦν οἱ δύο τους, ὡς ζευγος, ἡ μοναδική πηγή τῆς ἀνθρωπότητος. Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι πού θά δημιουργηθοῦν νά κατὰγονται ἀπό τόν Ἀδάμ καί τήν Εὔα· νά μήν ὑπάρχει δηλαδή ἄλλο ζευγος, νά μήν ὑπάρχει ἄλλη πηγή.

Αὐτό εἶναι σπουδαῖο· εἶναι πολύ σπουδαῖο! Καί ἔρχεται μάλιστα νά στραφεῖ ἐναντίον κάποιων θεωριῶν, πού ἔχουν κυκλοφορήσει τελευταῖα, καί ἐξυπηρετοῦν κάποιους σκοτεινοῦς σκοποῦς πραγματικά.

Οἱ θεωρίες αὐτές λένε ὅτι οἱ ἄνθρωποι κατὰγονται ἀπό διαφορετικά ζεύγη. Τό ὅτι ὁ κάθε ἄνθρωπος κατὰγεται ἀπό ἓνα ζευγος ἀνθρώπων δέν θέλει ἀποδείξει· αὐτό εἶναι φανερό· ἀλλά πῶς θά ἐξηγήσουμε

11. *Ἑβρ.* 5, 8.

τήν παρουσία τῶν μαύρων, τῶν κιτρίνων καί τῶν λευκῶν; –νά πάρω τίς τρεῖς μεγάλες αὐτές φυλές. Ὑποστηρίζουν λοιπόν ὅτι ὑπάρχουν τρία ζεύγη, ἄν ὄχι καί περισσότερα· ἓνα ζεῦγος λευκῶν, ἓνα ζεῦγος μαύρων καί ἓνα ζεῦγος κιτρίνων· ἄρα δέν ὑπάρχει ἐνότητα τοῦ ἀνθρώπινου γένους.

Καί γιατί, λέτε, τό ὑποστηρίζουν αὐτό; Γιά λόγους φυλετικῶν διακρίσεων –ταλαίπωροι πού εἴμαστε ἀλήθεια! Γιά νά διατηροῦμε τίς φυλετικές μας διακρίσεις. Γιά νά στρεφόμαστε ἐναντίον, ἅς ποῦμε, τῶν μαύρων· νά ἐπιμένουμε καί νά λέμε ὅτι οἱ μαῦροι θά μᾶς ὑπηρετοῦν! ὅτι δέν εἶναι ἄνθρωποι αὐτοί· εἶναι κάτι κατώτερο ἀπό μᾶς, εἶναι τέλος πάντων ἀπό ἄλλο ζεῦγος ἀνθρώπων!

Τί πράγματα εἶναι αὐτά;... Φοβερό, παιδιά! Λέει σαφῶς ὁ ἀπόστολος Παῦλος στήν ὁμιλία του στόν Ἀρειο Πάγο, στήν Ἀθήνα: «ἐποίησέ τε –ὁ Θεός– ἐξ ἐνὸς αἵματος πᾶν ἔθνος ἀνθρώπων»¹², καί δημιούργησε ἀπό ἓνα αἷμα ὅλα τά ἔθνη τῶν ἀνθρώπων, καί αὐτό τό ἓνα αἷμα εἶναι ὁ Ἀδάμ καί ἡ Εὗα.¹³

12. Πράξ. 17, 26.

13. Πολλοί ἄνθρωποι σήμερα νομίζουν πώς οἱ πρωτόπλαστοι δέν εἶναι παρὰ ἓνας συμβολισμός. Ἐρευνητές ὅμως τοῦ Στάτφορντ στήν Καλιφόρνια, μέ ἐπικεφαλῆς τόν καθηγητή Γενετικῆς Carlos Bustamante, ἀνέλυσαν γενετικά τό γονιδίωμα τοῦ χρωμοσώματος Υ 69 ἀνδρῶν διαφορετικῶν πληθυσμῶν τῆς Γῆς, καταλήγοντας πώς ὅλοι οἱ σημερινοί ἄνδρες προέρχονται ἀπό ἓναν κοινό πρόγονο, τόν Υ-χρωμοσωμικό Ἀδάμ. Ἐπίσης, ἡ ἀντίστοιχη ἀνάλυση δειγμάτων ἀπό γυναῖκες ἀπό τήν καθηγήτρια Γενετικῆς στό πανεπιστήμιο τῆς Χαβάης Rebecca L. Cann, ἀποκάλυψε πώς ὅλες οἱ σημερινές γυναῖκες προέρχονται ἀπό μιά κοινή πρόγονο, τήν μιτοχονδριακή Εὗα (Γέν. 3,20). Ἡ χρονολόγηση ἦταν ἓνα χτύπημα στήν ὑπόθεση τῆς πολλαπλῆς καταγωγῆς τοῦ σύγχρονου ἀνθρώ-

Καταλαβαίνετε λοιπόν τί σημαίνει ότι η αναφορά όλων των ανθρώπων είναι στον Ἀδάμ και στην Εὐά. Βέβαια, μπορεί νά υπάρχουν ποικίλα χαρακτηριστικά. Ἄλλο ἂν ξέρουμε ἢ δέν ξέρουμε πῶς δημιουργήθηκαν τά χαρακτηριστικά αὐτά, τό νά εἶναι ὁ ἕνας λευκός, ὁ ἄλλος μαῦρος ἢ κίτρινος, νά ἔχει τά μάτια του μικρά, νά τά ἔχει λοξά...¹⁴ Τί σημασία ἔχει αὐτό; Δέν παύει νά εἶναι ἄνθρωπος. Ἀπόδειξη εἶναι ὅτι ἡ ἐπιμεξία τῶν φυλῶν δίνει πάλι ἄνθρώπους. Διότι, ἂν ἦταν κάτι διαφοροετικό, δέν θά μπορούσαμε νά ἔχουμε ἐπιμεξία αὐτῶν τῶν τριῶν φυλῶν. Ἄρα ὁ Ἀδάμ καί ἡ Εὐά εἶναι ἡ μοναδική πηγή τῆς ἀνθρωπότητος. Νά τό θυμόσαστε αὐτό καί νά τό ξέρετε.¹⁵

που καί μιά ὥθηση στήν κυρίαρχη ὑπόθεση πῶς ὅλοι οἱ ἄνθρωποι προήλθαν σχετικά πρόσφατα ἀπό ἕνα κοινό πρωταρχικό ζεῦγος ἀνθρώπων. (www.impantokratoros.gr/6171D26B.el.aspx)

14. Ἀκόμη καί μεταξύ ἀτόμων μέ ἐμφανῶς διαφορετικά χαρακτηριστικά, τά ὁποῖα κατά παράδοση χρησιμοποιοῦνται γιά τήν κατηγοριοποίησή μας (χρῶμα δέρματος, ματιῶν κτλ), οἱ ὁμοιότητες εἶναι τεράστιες. Οἱ συγκριτικές μελέτες τοῦ DNA κατέδειξαν ὅτι τά χαρακτηριστικά αὐτά ἐλέγχονται ἀπό μικρό ἀριθμό γονιδίων τά ὁποῖα μεταλλάχθηκαν ὡς ἀνταπόκριση στίς περιβαλλοντικές συνθῆκες. Ἔτσι, οἱ πληθυσμοί πού κατοικοῦν γύρω ἀπό τόν Ἰσημερινό ἀνέπτυξαν σκούρο χρῶμα, ὥστε νά προστατεύονται ἀπό τήν αὐξημένη στίς περιοχές αὐτές ὑπεριώδη ἀκτινοβολία. Ἀντίθετα, αὐτοί πού κατοικοῦν γύρω ἀπό τοὺς πόλους ἀνέπτυξαν διάφανο λευκό δέρμα, προκειμένου νά μποροῦν νά ἐκμεταλλεῖν τό λιγοστό φῶς γιά τήν παραγωγή βιταμίνης D. (Τό Βῆμα, *Science*, Ἰωάννα Σουφλέρη, 24 Νοεμβρίου 2008)

15. Ἀναζητώντας τό ποσοστό τοῦ γενετικοῦ ὕλικου μας πού εἶναι ὑπεύθυνο γιά τίς ὁμοιότητες μεταξύ μας, οἱ ἐπιστήμονες συνέκριναν τμήματα DNA ἀπό ἄνθρώπους διαφορετικῶν γεωγραφικῶν περιοχῶν. Ἡ σύγκριση κατέδειξε ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἀποτελεῖ ἕνα ἐξαιρετικά ὁμοιογενές εἶδος, ἀφοῦ δύο ὁποιοιδήποτε ἄνθρωποι,

Ἀλλά ἐφόσον ὁ Ἀδάμ καί ἡ Εὗα, ἀλλά καί ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, εἶναι ὁμοούσιοι, πρέπει ὅλοι νά ἔχουν καί μιά κοινή καρδιά. Τώρα, αὐτή ἡ κοινή καρδιά δέν θά εἶναι μέ τήν ἔννοια τῆς οὐσίας, ἀλλά μέ τήν ἔννοια τήν ἠθική, τήν πνευματική.

Αὐτό μᾶς τό σημειώνει ὁ εὐαγγελιστής Λουκᾶς στίς *Πράξεις*, λέγοντας: «τοῦ πλήθους τῶν πιστευσάντων ἦν ἡ ψυχὴ καί ἡ καρδιά μία»¹⁶. Τί ὠραῖο πράγμα!

Στό πρῶτο κήρυγμα εἶχαν πιστέψει τρεῖς χιλιάδες ἄνθρωποι. Στό δεύτερο κήρυγμα τοῦ ἀποστόλου Πέτρου πίστεψαν δυό χιλιάδες ἄνθρωποι. Ἀμέσως ἔχουμε πέντε χιλιάδες πιστούς.¹⁷ Αὐτοί οἱ πέντε χιλιάδες ἄνθρωποι, κατά φύσιν καταγόμενοι ἀπό τόν Ἀδάμ καί τήν Εὗα, εἶχαν τήν ἴδια οὐσία, ἀλλά δέν εἶχαν τό ἴδιο φρόνημα, δέν εἶχαν τήν ἴδια καρδιά, δέν φρονοῦσαν ὁ ἓνας μέ τόν ἄλλο τό ἴδιο πράγμα. Ἔρχεται ὁμως τώρα κάτι ἄλλο νά μπεῖ μέσα στή ζωή τους· ἡ παρουσία τοῦ

ἀνεξαρτήτου προελεύσεώς τους, εἶναι γενετικά ταυτόσημοι κατά 99,9%. Τό ὑπόλοιπο 0,1% εἶναι αὐτό πού κάνει τόν καθέναν ἀπό ἐμᾶς ξεχωριστό. Οἱ παραπάνω διαπιστώσεις ἔγιναν ἀφορμή νά πανηγυρίσουν οἱ ἐπιστήμονες καί νά φωνάξουν δυνατά ὅτι ὅλοι εἴμαστε ἀδέλφια! Εἰδικότερα τό σημεῖωμα τοῦ ἐκδότη στήν ἔγκριτη ἱατρική ἐπιθεώρηση *New England Journal of Medicine* ἔλεγε ὅτι ἡ λέξη "φυλή" στερεῖται βιολογικοῦ νοήματος, ἐνῶ ἀντίστοιχο ἄρθρο στήν ἐπιθεώρηση *Nature Genetics* τόνιζε ὅτι δέν ὑπάρχει βιολογική βάση γιά τήν ἔννοια τῆς "φυλῆς", καί ἓνα τρίτο, στήν ἐπιθεώρηση *Science*, συμπέρανε ὅτι ὁ μύθος τῶν μεγάλων γενετικῶν διαφορῶν μεταξύ τῶν "φυλῶν" ἀποκαθλώνεται ὑπό τό βάρος τῶν γενετικῶν δεδομένων. Ἔτσι, ἂν πρέπει νά χρησιμοποιεῖ κανεῖς τόν ὄρο φυλή, μπορεῖ νά τό κάνει ἀναφερόμενος στή μία καί μοναδική ἀνθρώπινη φυλή. (ὁ.π.)

16. *Πράξ.* 4, 32.

17. *Βλ. Πράξ.* 2, 41. 4, 4.

Ἁγίου Τριαδικοῦ Θεοῦ! καί τούς μεταμορφώνει, καί τούς κάνει τώρα νά ἔχουν καί τήν ἴδια καρδιά! «*τοῦ πλήθους τῶν πιστευσάντων ἦν ἡ ψυχὴ καὶ ἡ καρδιά μία*»! Τί ὥραϊο!...

Δηλαδή, μ' ἄλλα λόγια, ἀπό τή φύση μας ἔχουμε τό *ὁμοούσιον*, ἀλλά ἀπό τήν προαίρεσή μας ἔχουμε τήν *μία καρδιά*. Καί σέ τοῦτο μᾶς βοηθᾷ ἡ δεύτερη πλάση μας· καί ἡ δεύτερη πλάση μας εἶναι ὁ Ἰησοῦς Χριστός, εἶναι τό Εὐαγγέλιο, πού μᾶς κάνει νά ἔχουμε ὅλοι τήν *ἴδια καρδιά*.¹⁸

Ἀλλά σᾶς ρωτᾶω, παιδιά· ἔχουμε μήπως τό φαινόμενο δύο σύζυγοι νά μαλώνουν; Ἄραγε νά εἶναι σπάνιο; Τί λέτε ἐσεῖς; Εἶναι σπάνιο φαινόμενο δύο σύζυγοι νά μαλώνουν;

Δυστυχῶς δέν εἶναι σπάνιο· σπάνιο εἶναι τό ἀντίθετο. Γιατί νά συμβαίνει αὐτό; «*Καὶ ἔσσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μία*»¹⁹ θά πεῖ ὁ Ἀδάμ, ὅταν θά προφητεύσει γιά τό μέλλον, γιά τό τί θά συμβεῖ μέ τόν γάμο. Ἀπλούστατα, διατηροῦμε τό *ὁμοούσιο*, ἀλλά δέν διατηροῦμε τήν *ἴδια καρδιά*, τό ἴδιο φρόνημα, δηλαδή δέν ζοῦμε μέσα στό Εὐαγγέλιο, δέν ζοῦμε στόν Ἰησοῦ Χριστό.

Ἀλλά, αὐτό τό καινούργιο πλάσμα, αὐτή ἡ καινούργια ὑπαρξη, ἡ γυναίκα, τί θέση θά εἶχε ἔναντι τοῦ

18 Ὡς *δευτέρα πλάση* ἡ ἐπιστολή Βαρνάβα ἐννοεῖ τήν ἐνανθρώπιση τοῦ Θεοῦ («ὁ Κύριος ... *δευτέραν πλάσιν ἐπ' ἐσχάτων ἐποίησεν*», 6,13, pub Cerf, Paris 1971), ὁ δέ ἅγιος Δαμασκηνός ὁ Στουδίτης χαρακτηρίζει τό Βάπτισμα («...τό *Βάπτισμα εἶναι νοητόν νά εἰποῦμεν, εἶναι δευτέρα πλάσις τοῦ ἀνθρώπου, ὅτι ὡς ἀν βαπτισθῇ ὁ ἄνθρωπος γίνεται ἀναμάρτητος, καθὼς τόν ἔκαμεν ὁ Θεός ἐξ ἀρχῆς*», *Θησαυρός Δαμασκηνοῦ, Λόγος εἰς τὰ Ἅγια Θεοφάνεια, Λόγος Γ'*, ἔκδ. Μ. Σαλίβερος, Ἀθήναι 1926, σ. 55).

19. Γέν. 2, 24.

Ἀδάμ; Ποιά θέση θά εἶχε;

Αὐτό θά μᾶς τό ὑποδείξει ἡ πράξις τοῦ Θεοῦ· ἀπό ποιό μέρος τοῦ σώματος τοῦ Ἀδάμ πῆρε ὁ Θεός ὕλη – τή λέξις ὕλη τή βάζω ἐντός εισαγωγικῶν– γιά νά φτιάξει τή γυναίκα. Ἀπό ποῦ πῆρε, ἀλήθεια;

Πῆρε ἀπό τήν πλευρά τοῦ Ἀδάμ.

Ἐάν ἔπαιρνε ἀπό τό κεφάλι του, αὐτό θά σήμαινε ὅτι ἡ γυναίκα θά ἦταν αὐθεντία ἐναντι τοῦ ἀνδρός.

Ὅπως ἔλεγαν καί οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, ἀπό τό κεφάλι τοῦ Διὸς ξεπήδησε ἡ θεά τῆς σοφίας, ἡ Ἀθηνᾶ! Τοῦ ἔδωσε, ἔλεγαν, μιὰ τσεκουριά ὁ Ἑφαιστος τοῦ Δία –μαλώσανε... ποιός ξέρει;– καί τοῦ ἔσπασε τό κεφάλι! Οἱ θεοί μάλωναν τότε, φαίνεται, στή φαντασία ἐννοεῖται τῶν ἀνθρώπων –προσέξτε, δέν ὑπάρχουν θεοί· τό λέω εἰρωνικά αὐτό, φυσικά– καί ὅπως τοῦ χτύπησε τό κεφάλι μέ τό τσεκούρι, ἀπό κεῖ πετάχθηκε ἡ Ἀθηνᾶ!... Ἀπό ποῦ βγῆκε ἡ Ἀθηνᾶ, δηλαδή ἡ σοφία; Ἀπό τό κεφάλι τοῦ Διὸς!

Ἄν λοιπόν ἡ ὕλη τῆς Εὐας –πάντα ἐντός εισαγωγικῶν ἡ λέξις ὕλη– ἦταν παρμένη ἀπό τό κεφάλι τοῦ Ἀδάμ, τότε θά ἦταν ἐκείνη πού θά αὐθεντοῦσε στόν Ἀδάμ.

Ἐάν πάλι ὁ Θεός ἔπαιρνε ἀπό τά πόδια τοῦ Ἀδάμ, τότε θά λέγαμε ὅτι ἡ γυναίκα θά ἦταν ἡ δούλη τοῦ ἀνδρα. Ἄν ἔπαιρνε, ὅπως λένε κάποιοι ἐρμηνευτές, ἀπό μπροστά ἀπό τόν Ἀδάμ, τότε θά προηγῆτο σέ τιμῇ ἡ Εὐα. Ἄν ἔπαιρνε ἀπό τήν πλάτη τοῦ Ἀδάμ, δηλαδή ἀπό τό πίσω μέρος του, τότε θά ἦταν προπορευόμενος ὁ ἀνδρας. Ἀκοῦστε σοφία τοῦ Θεοῦ: πῆρε ἀπό τήν πλευρά, γιά νά δείξει τήν ἀδελφότητα καί τήν ἰσότητα

ανάμεσα στόν ἄνδρα καί τή γυναῖκα!²⁰

Ποῦ εἶναι ἐκεῖνοι πού λένε ὅτι ἀνακάλυψαν, μέ τόν οὐμανισμό, τόν ἀνθρωπισμό, τήν ἰσότητα τῶν δύο φύλων;... Ποῦ εἶναι;...

Ἀπό τήν πρώτη σελίδα τῆς Ἁγίας Γραφῆς, παιδιά, ἀπό τήν πρώτη κιόλας σελίδα ἔχουμε τή διακήρυξη ὅτι ὁ Ἀδάμ καί ἡ Εὐά ἔχουν ἀνάμεσά τους τήν ἀδελφότητα καί τήν ἰσότητα!

Καί μάλιστα ἐδῶ ἔχουμε κάτι πολύ παραπάνω ἀπό ἐκεῖνο πού λένε οἱ οὐμανιστές, οἱ ἀνθρωπιστές. Αὐτοί δέν ὑποψιάζονται κἄν –ἀφοῦ δέν ἔχουν τό βιβλίο τῆς Γενέσεως νά δοῦν– ὅτι οἱ ἄνθρωποι εἶναι ὁμοούσιοι. Ἀλλά φτιάχνουν θεωρίες καί λένε ὅτι ἀπό ἄλλο ζευγος κατάγεται ὁ ἕνας καί ἀπό ἄλλο κατάγεται ὁ ἄλλος!

Πόσο ὑστερεῖ ὁ ἀνθρωπισμός... Καί μετά τί λέει; ὅτι τά ἀνακαλύπτει ὅλα ἐκεῖνος!... Νά, ἡ Ἁγία Γραφή. Βλέπετε πῶς μᾶς τά ἀποκαλύπτει αὐτά ἡ Ἁγία Γραφή; Καί ὅμως κάποιοι εἶναι ἔτοιμοι νά χτυπήσουν τόν Χρι-

20. «Δυνατήν μὲν βοηθόν, οἷα πλευράν· ἀσθενεστέραν δὲ τοῦ ὅλου, οἷα μέρος» (Ἀδελφος). «Βουλόμενος ὁ Θεὸς πλείονα τῷ ἀνδρὶ κατὰ φύσιν ἐνεῖναι τὴν περὶ τὴν γυναῖκα στοργὴν διαπλάττει ἐξ αὐτοῦ. Οὐτὲ ἐκ τινος μέρους τῶν ἐμπροσθεν, ἵνα μὴ δόξη πρὸς ἀντίστασιν αὐτῷ διαπλάττειν αὐτήν· οὐτ' αὖ πάλιν ἐκ τῶν ὀπισθεν, ἵνα μὴ ἀτιμωτέρα λογίζοιτο, ἀλλὰ ἐκ τῆς πλευρᾶς τῆς μεταξὺ πως ἐχούσης ... τὸ μέσον ἰσοτιμίας καὶ ὑποταγῆς» (Γεννάδιος). Ὁ δὲ ἱερός Αὐγουστίνος παράμοιον συμπέρασμα συνάγει βλέπων οὐχὶ ὀριζοντίως ἀλλὰ καθέτως. Οὐτὲ ἐκ τῶν ὀστέων τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀνδρός οὐτὲ ἐκ τῶν ὀστέων τῶν ποδῶν ἐπλασε τὴν γυναῖκα, ἵνα οὐτὲ ἄρχη οὐτὲ δούλη εἶναι τοῦ ἀνδρός. «Τί δήποτε ἐκ τῆς πλευρᾶς τοῦ Ἀδάμ τὴν γυναῖκα διέπλασε; Ἵνα φυσικὴν τινα φιλοστοργίαν αὐτοῖς περὶ ἀλλήλους ἐμφυσήσῃ.» (Θεοδώρητος). (Ἀρχιμ. Ἰωήλ Γιαννακοπούλου, Ἡ Γένεσις, ἔκδ. Βασ. Ρηγόπουλος, Θεσσαλονίκη 1976, σ. 54.)

στιανισμό καί νά ποῦν ὅτι στρέφεται ἐναντίον τῆς γυναίκας! Ἀλήθεια, στρέφεται ἐναντίον τῆς γυναίκας;... Μόνο ἐκεῖνος πού δέν διάβασε Ἀγία Γραφή μπορεῖ νά τό λέει αὐτό. Ἀκόμη καί στόν ἀρχαῖο κόσμος, στήν Παλαιά Διαθήκη –δέν μιλῶ γιά τήν Καινή– βλέπουμε τήν γυναίκα, μέσα στόν λαό τοῦ Θεοῦ, τόν Ἰσραήλ, νά ἔχει μία πλεονεκτική θέση.²¹

Ἀλλά καί κάτι ἀκόμη. Ὅλη αὕτη ἡ μυστηριώδης διαδικασία τῆς δημιουργίας τῆς γυναίκας ἀπό τόν ἄνδρα ἔχει κάτι τό μεγαλειώδες, παιδιά· ἀλλά ταυτόχρονα ἀποτελεῖ μιά ἀσυγκρίτως μυστηριωδέστερη καί μεγαλειωδέστερη πραγματικότητα, πού θά τήν ἐργαζόταν ἀργότερα ὁ Θεός. Ποιά εἶναι αὕτη; ἡ ἐνανθρώπιση τοῦ Υἱοῦ Του, ἡ σταυρική θυσία Του καί ἡ δημιουργία τῆς Ἐκκλησίας ἀπό τήν πλευρά Του!

Δηλαδή, τό ὅτι βγῆκε ἡ γυναίκα, ἡ Εὐα, ἀπό τόν Ἀδάμ ἦταν ἕνα προανάκρουσμα καί μία εἰκόνα αὐτοῦ

21. Παρ' ὅλο πού στήν Παλαιά Διαθήκη δέν ἀποδόθηκε στή γυναίκα ἡ πλήρης ἰσοτιμία πρὸς τόν ἄνδρα πού τῆς δόθηκε ἐξαρχῆς ἀπό τόν Θεό, ἐμφανίστηκαν γυναῖκες πού εἶχαν ἐξέχουσα θέση μέσα στό κοινωνικό καί θρησκευτικό πεδίο, ἀποδεικνύοντας περὶ ὅσα ὅτι ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ δέν κάνει διακρίσεις σέ ἄνδρες καί γυναῖκες. Χαρακτηριστικές εἶναι οἱ περιπτώσεις προφητίδων ἀλλά καί κριτῶν γυναικῶν, ὅπως ἡ Μαριάμ, ἡ Δεββώρα, ἡ Ὀλδά καί ἡ Ἰαήλ. Ἐπίσης, ὅλοι θυμοῦνται τήν σπουδαία θέση πού εἶχαν ἢ ἀπέκτησαν στήν κοινωνία τοῦ Ἰσραήλ γυναῖκες, ὅπως ἡ Σάρρα, ἡ Ρεβέκκα, ἡ Ραχήλ, ἡ Δεββώρα, ἡ Ρούθ, ἡ Ἑσθήρ καί πολλές ἄλλες. Ὁ Θεός, μέσω τῶν γυναικῶν αὐτῶν, ἔδειξε αὐτό πού θά ἔλεγε αἰῶνες ἀργότερα, διά τοῦ ἀποστόλου Του, ὅτι γιά τόν ἴδιο «οὐκ ἔνι Ἰουδαῖος οὐδὲ Ἕλλην, οὐκ ἔνι δοῦλος οὐδὲ ἐλεύθερος, οὐκ ἔνι ἄρσεν καὶ θῆλυ· πάντες γὰρ ὑμεῖς εἰς ἓστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. εἰ δὲ ὑμεῖς Χριστοῦ, ἅρα τοῦ Ἀβραάμ σπέρμα ἐστέ καὶ κατ' ἐπαγγελίαν κληρονόμοι» (Γαλ. 3, 28).

πού θά ἐπαναλάμβανε στό μέλλον ὁ Θεός στό πρωτό-τυπο πλέον. Τί ἀκριβῶς; Στό σχέδιο τοῦ Θεοῦ, παιδιά, ἦταν νά βγεῖ ἀπό τήν πλευρά τοῦ ἐναθροπήσαντος Υἱοῦ Του ἡ καινούργια Εὐα ποιά; ἡ Ἐκκλησία!

Ἀκοῦστε πῶς τό λέει αὐτό ὁ ἅγιος Ἀνδρέας Καισαρείας: «Ὅτε γάρ ὡς ἀμνὸς ἐσφαγιάσθη ὁ Χριστός, τότε αὐτήν –τὴν Ἐκκλησία– τῷ οἰκείῳ αἵματι ἐνυμφεύσατο». Ὅταν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὡς ἀμνός, «ὁ αἶρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου»²², σφαγιάσθηκε, σταυρώθηκε, τότε μέ τό δικό Του τό αἷμα νυμφεύθηκε αὐτήν, τὴν Ἐκκλησία.

Πῶς τὴν νυμφεύθηκε; Ἀκοῦστε:

»Ὡσπερ γὰρ τοῦ Ἀδάμ καθεύδοντος διεπλάσθη ἡ γυνὴ τῇ τῆς πλευρᾶς ἀφαιρέσει, οὕτω καὶ τῷ Χριστῷ ἐν τῷ Σταυρῷ ἐκουσίως διὰ θανάτου ὑπνώσαντι, τῇ ἐκχύσει τοῦ ἐκ τῆς πλευρᾶς αἵματος ἡ Ἐκκλησία συστάσα τῷ τυθέντι δι' ἡμᾶς ἡρμοσται.»²³

Δηλαδή, ὅπως ἔπεσε σέ ὕπνο ὁ Ἀδάμ, κι ἀπὸ ἐκεῖ ἔβγαλε ὁ Θεός τὴν Εὐα, κατὰ παρόμοιο τρόπο ὁ Χριστός ἔπεσε σέ ὕπνο. Ποιός εἶναι αὐτός ὁ ὕπνος Του; Ὁ θάνατός Του ἐπάνω στὸν σταυρό. Λογχίστηκε, καὶ ἀπὸ τὴν πλευρά Του ξεπήδησε ἡ νύμφη Του Ἐκκλησία! Αἷμα καὶ ὕδωρ· τό Βάπτισμα καὶ ἡ θεία Εὐχαριστία, αὐτά τά δύο μυστήρια πού συνιστοῦν τό σῶμα Του, συνιστοῦν τὴν ὑπαρξη τῇ δικῇ Του, τό σῶμα Του, τὴν Ἐκκλησία! Ἀπὸ ἐκεῖ ξεπήδησε ἡ Ἐκκλησία· ἀπὸ τὴν πλευρά τοῦ ὑπνώπτοντος, τοῦ κοιμωμένου ἐπάνω στὸν σταυρό Χριστοῦ. Εἶναι μεγαλειῶδες!

22. Ἰωάν. 1, 29.

23. Ἐρμηνεία εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν, PG 106, 429B.

Καί λέει ὁ ἀπόστολος Παῦλος: *σᾶς βεβαιώνω ὅτι αὐτό εἶναι τό μέγα μυστήριον,*²⁴ *τό ὅτι ἡ νύμφη Ἐκκλησία βγαίνει ἀπό τήν πλευρά τοῦ Χριστοῦ. Τό ἄλλο μυστήριον, ἡ δημιουργία τῆς Εὐας ἀπό τόν Ἀδάμ, εἶναι εἰκόνα τούτου τοῦ μεγάλου μυστηρίου. Εἰκόνα εἶναι. Ἀλλά πρέπει αὐτή ἡ εἰκόνα νά διατηρεῖται παντοῦ καί πάντα, προπαντός μέσα στόν γάμο.*

Ἀκοῦστε το καλά αὐτό, παιδιά. Μέσα στόν γάμο νά ἔχουν εἰρήνη καί ἀγάπη οἱ σύζυγοι, νά ἀναγνωρίζει ὁ ἕνας στόν ἄλλο τή σχέση πού ἔχουν ἀνάμεσά τους, γιά νά φανερώσουν ἀνά πᾶσα στιγμή τό μεγάλο μυστήριο Χριστοῦ καί Ἐκκλησίας μέσα στήν Ἱστορία, μέσα στόν χρόνο. Γι' αὐτό ἡ μοιχεία εἶναι βαρὺ ἁμάρτημα, γιατί προσβάλλει πρῶτα αὐτό τό μυστήριον, τό μυστήριο Χριστοῦ καί Ἐκκλησίας, καί κατά δεύτερο λόγο προσβάλλει τό μυστήριον τοῦ γάμου τῶν δύο ἀνθρώπων.

Πολύ μεγάλα πράγματα αὐτά! Ἄν κάποτε μπορέσουμε νά τά συνειδητοποιήσουμε, νά τά καταλάβουμε, τότε, παιδιά, ὅπως σᾶς εἶπα καί προηγουμένως, ἡ στάση μας σ' ὅλα αὐτά θά ἦταν πολύ διαφορετική. Γι' αὐτό ἔρχεται ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ νά μᾶς βοηθήσει σέ ὅλα αὐτά, γιά νά μπορέσουμε νά τοποθετηθοῦμε σωστά, νά πάρουμε ὀρθή στάση.

Καί τώρα, τελειώνοντας τό σημερινό μας μάθημα καί ἐπανερχόμενοι, πρῶτα ὁ Θεός, στίς 8 Ἰανουαρίου, θά ἤθελα, στά πολύ λίγα λεπτά πού ἔχουμε, νά σᾶς ἔλεγα ὅτι καί μέ τό σημερινό μάθημά μας, ὅπως καί μέ

24. Ἐφεσ. 5, 32.

τά προηγούμενα μαθήματά μας, είχαμε τήν εὐκαιρία, τήν ἀφορμή, νά βαθύνουμε περισσότερο μέσα στό μυστήριο αὐτό τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, στό πῶς δηλαδή ἐργάζεται ὁ Θεός ὅλα αὐτά μέσα στή Ἱστορία, γιά νά μᾶς δείξει τήν ἀγάπη Του.

Θά μπορούσε ὁ Θεός νά μᾶς δημιουργήσει ὅπως ἀκριβῶς ἓνας τεχνίτης φτιάχνει τά πιόνια ἑνός σκακιοῦ. Δέν τό κάνει αὐτό ὁμως, γιατί θέλει νά δείξει καί τή σοφία Του, μά καί τήν ἀγάπη Του, προπαντός τήν ἀγάπη Του στά πλάσματα πού δημιουργεῖ. Γι' αὐτό, μᾶς ἔκανε μέν ὁμοούσιους ἐμᾶς τοὺς ἀνθρώπους, μᾶς ἀναπλάθει μέ τό σῶμα Του καί τό αἷμα Του γιά νά ἀποτελοῦμε ἐμεῖς τήν Ἐκκλησία, τό σῶμα Του, ἀλλά μᾶς λέει κάτι...

Στέκεται μπροστά μας μέ σεβασμό σάν σέ πρόσωπα, ἂν καί εἶναι ὁ Δημιουργός μας. Στέκεται μπροστά στά πρόσωπα τῶν δημιουργημάτων Του, δείχνοντας ἔτσι τόν σεβασμό πού ἔχει στήν ἐλευθερία πού μᾶς ἔδωσε! Τί καταπληκτικό!... Καί τί μᾶς λέει; Ἀκοῦστε τί μᾶς λέει, παιδιά, ὁ Θεός: «δός μοι, νιέ, σὴν καρδιάν»²⁵, δῶσ' μου, παιδί μου, τήν καρδιά σου!

Θά μπορούσε νά πεῖ ὁ ἄνθρωπος: *Καί δέν ἔχεις τή δυνατότητα Ἐσύ νά τήν πάρεις τήν καρδιά μου;... Ἡ καρδιά ἐδῶ εἶναι ἡ ἕδρα τῆς προσωπικότητος, εἶναι ἡ ἐλευθερία.*

Κι ὁμως, ἐνῶ ὁ Θεός ἔχει ὅλη τή δύναμη ὅχι μόνο νά μᾶς τήν πάρει τήν καρδιά, ἀλλά καί νά μᾶς συντρίψει... δέν τό κάνει αὐτό. Καί ἔρχεται σάν ἐπαίτης, ἔξω

25. Παρ. Σολ. 23, 26.

ἀπό τήν καρδιά μας, καί μᾶς λέει: «δός μοι, νιέ, σὴν καρδιάν», δῶσ' μου, παιδί μου, τήν καρδιά σου!...

Ἄν τόν ρωτήσουμε, *Καί τί θά τήν κάνεις, Κύριε, τήν καρδιά μου, ἅμα σοῦ τή δώσω; θά μᾶς ἀπαντοῦσε: Νά σοῦ πῶ τί θά τήν κάνω· φάτνη γιά νά γεννηθῶ. Ἐκεῖ μέσα θέλω νά γεννηθῶ, μέσα στήν καρδιά σου. Ὅπως κάποτε γεννήθηκα, μιά φορά, ὅταν πῆρα τήν ἀνθρώπινη φύση μέσα σέ μία φάτνη ἀλόγων. Καί ἡ καρδιά σου εἶναι ἓνας χῶρος ἀλογίας,²⁶ παθῶν δηλαδή, βρωμιάς. Καί θέλω νά ἔρθω νά γεννηθῶ μέσα σ' αὐτήν τήν καρδιά, γιά νά τήν κάνω κατοικητήριό μου. Αὐτό δέν θά τό ἤθελες;...*

Ποιός ἀπό μᾶς, παιδιά, μπροστά σ' αὐτό τό προσκλητήριο τοῦ Χριστοῦ, πού μᾶς κάνει γιά νά κατοικήσει μέσα μας, θά τοῦ ἔλεγε ὅχι, δέν σοῦ δίνω τήν καρδιά μου; Μόνο ὁ ἀνόητος ἄνθρωπος θά τό ἔκανε αὐτό.

Γι' αὐτό, ἄς βαθύνουμε στό μυστήριο τῆς ἐνανθρωπήσεως, ἄς βαθύνουμε στό μυστήριο τοῦ Θεανθρώπου, πῶς ἔρχεται ὁ Θεός κοντά στόν ἄνθρωπο καί παίρνει τήν οὐσία του καί γίνεται ὅμοιος μ' ἐμᾶς, μᾶς συναναστέφεται, καί ζητᾷ τήν αἰώνια κοινωνία Του μαζί μας καί τήν αἰώνια μετοχή Του, λέγοντάς μας τό τόσο τρυφερό: «δός μοι, νιέ, σὴν καρδιάν»!

26. Ὁ ἱ. Χρυσόστομος παρομοιάζει τά πάθη μέ ἐκδηλώσεις ἀλόγων ζώων! Καί μάλιστα λέει ὅτι ὁ ἄνθρωπος πού διακρίνεται ἀπό τέτοιες ἐκδηλώσεις «τῆς ἐκείνων ἀλογίας γέγονεν ἀλογώτερος» (PG 51,44. 57,49. 63,692). Τό ἴδιο λέει καί ὁ ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής: «Τὸ ἐν δαίμοσι κακὸν ταῦτα εἶναί φησιν ὁ μακάριος Διονύσιος, θυμὸν ἄλογον, ἄνουν ἐπιθυμίαν, φαντασίαν προπετῇ. Ἀλογία δὲ καὶ ἄνοια καὶ προπέτεια ἐπὶ τῶν λογικῶν στερήσεις εἰσι λόγου καὶ νοῦ καὶ περισκέψεως.» (Περὶ ἀγάπης τρίτη ἐκαστοντάς, ε', PG 90,1017D. Βλ. Πρὸς Θαλάσσιον, PG 90,253CD)

Ἄς εἴμαστε ἕτοιμοι νά Τοῦ δώσουμε, μέ ὅλη μας
τήν καρδιά, τήν καρδιά μας!

Χρόνια πολλά! Καλές γιορτές!

Κυριακή, 18 Δεκεμβρίου 1983